

Speciální základní škola a praktická škola Skuteč

Rubešova 531, 539 73 Skuteč IČO: 72048905

tel: 469 350 116 web: www.spzs-skutec.cz

Minimální preventivní program

školní rok – 2017 / 2018

Minimální preventivní program

školní rok – 2017 - 2018

Garant programu: Mgr. Bc. Eva Rybenská, ředitelka školy

Školní metodik prevence: Bc. Lenka Márová

Výchovný poradce: Mgr. Bc. Jan Bejblík

Pedagogický sbor podílející se na prevenci má celkem 9 učitelů, 10 asistentek pedagoga 1 vychovatelku.

O poradenských službách poskytovaných školním metodikem prevence je vedena dokumentace podle Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění.

Cílové skupiny naší školy jsou žáci ve věku 6-26 let v počtu 55. Učí se ve 3 třídách základní školy, 2 třídách základní školy speciální a 1 třídě praktické školy dvouleté.

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- násilí a šikanování,
- záškoláctví,
- kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- diváckého násilí,
- komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- syndromu týraných a zneužívaných dětí,
- sekt a sociálně patologických náboženských hnutí,
- ochrana člověka za mimořádných situací,
- společenské chování, mezilidské vztahy,
- ekologie a ochrana životního prostředí,
- kultura a kulturní dědictví,
- pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Cíle programu:

- rozšířit informovanost žáků, pedagogů, rodičů i ostatní veřejnosti o nebezpečí rizikového chování,
- dlouhodobým a účinným a aktuálním preventivním působením na žáky předcházet vzniku rizikového chování,
- nácvik sociálních dovedností (sebepoznání, vzájemné poznání, uvědomování si vlastních pocitů, schopnost empatie, řešení konfliktů),
- stále zkvalitňovat sociální klima školy, posilovat důvěru a ochotu spolupracovat,
- zapojit do přípravy a realizace MPP celé spektrum učitelů a pracovníků SPC,
- vytvářet otevřené partnerství s rodiči a veřejností,
- využívat i nových metod ve zjišťování stavu školy v této oblasti (dotazníky, ankety...),
- více se zaměřit na využití prožitkových programů s cílem zlepšit sociální klima ve třídách a mezi ročníky,
- zvýšit odolnost dětí vůči rizikovým jevům, snížit riziko vlivů, které narušují jejich zdravý osobnostní a sociální vývoj,
- snažit se ovlivnit chování žáků ve smyslu podpory zdraví a zodpovědnosti k sobě samým a svému okolí,
- nabídnout žákům spektrum pravidelných zájmových školních i mimoškolních aktivit,
- psychické i fyzické otužování (posilování sebevědomí, překonávání překážek, nácvik odmítacích schopností u žáků),
- navést žáky k tomu, aby si dokázali vytvořit správný, resp. kvalitní hodnotový žebříček (dokázat rozlišit dobré a špatné).

Zásady efektivní prevence, z nichž program vychází:

- budování důvěry mezi učiteli a žáky, žáky a žáky navzájem,
- metody aktivního učení,
- poradenská činnost,
- věkově přiměřené, různorodé a aktivizující metody (kresby, koláže, výroba plakátů a letáků, diskuse o případech uvedených v médiích),
- nabízení pozitivních alternativ chování a životních cílů
- výcvik sociálně psychologických dovedností v sociální komunikaci, zvládnutí sociálních vztahů a stresových situací žáků,
- nabídka školních i mimo školních aktivit pro smysluplné využívání volného času dětí,
- informování o poradenských možnostech školy a ostatních institucí,
- důsledné a soustavné vzdělávání žáků v oblasti zdravého životního stylu,
- utváření správného postoje ke společnosti, ke zdravému životnímu stylu,
- schránka důvěry ve škole a e-mailová schránka důvěry,
- aktivní zapojování žáků do výuky – např. ankety s možností výběru témat, možnost uspořádání jednorázových akcí (soutěže, turnaje, apod.), účast na těchto akcích pořádaných dalšími školami,
- zavádění skupinové práce do vyučování,
- možnost projektového vyučování.

Aktivity v naší škole:

- pravidelné zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky,
- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací,
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny žáků, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času žáků,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu,
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole či školském zařízení z hlediska obtíží při výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků,
- poskytování poradenských služeb a pomoc při zajišťování specializovaných poradenských služeb,
- nabídka poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče, pedagogy.

Dokumenty, které používáme:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
MŠMT - č.j. 22294/2013-1

Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2013-2015

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 5217/2017-1

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Školní řád

Školní preventivní strategie

Plán práce školy pro školní rok 2017 - 2018

PRIMÁRNÍ PREVENCE

Nespecifická primární prevence

Nespecifickou primární prevencí se rozumí volnočasové aktivity, které tvoří nedílnou součást obecné primární prevence a jejímž obsahem jsou všechny metody a přístupy umožňující rozvoj harmonické osobnosti, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Nespecifickou prevencí, tj. všeobecnou výchovu ke správnému životnímu stylu zajišťují všichni učitelé ve svých předmětech a svým osobním příkladem. Další etickou výchovu provádějí i ve volnočasových aktivitách dětí v zájmových kroužcích (florbalový kroužek, badmintonový kroužek, výtvarný kroužek, který se koná v rámci ŠD), ve školní družině a při společných školních akcích. V celoročním plánu školy je už tradičně počítáno s účastí na různých soutěžích výtvarných, recitačních i sportovních. Chceme nadále spolupracovat s MěÚ Skuteč, OU a PŠ Chroustovice, počítáme s návštěvami knihovny, muzea, divadelních představení, s tematickými výlety, s prezentací výrobků dětí na prodejní vánoční výstavě, s prezentací činností školy v novinách I na webových stránkách.

Specifickou primární prevence

Za specifickou primární prevencí považujeme takové aktivity a programy, které jsou úzce zaměřeny právě na oblast užívání a uživatelů návykových látek a rizika s tím spojená.

Specifickou prevencí chceme uskutečňovat svépomocí a spoluprací s odborníky v těchto akcích:

- Interaktivní besedy o nápravě problémového chování - individuální i kolektivní,
- ve spolupráci se složkami IZS,
- odborné semináře pro pedagogické pracovníky z oblasti prevence rizikového chování,
- projektová výuka – spolupráce s OU a PŠ Chroustovice,
- exkurze na ÚP ve Skutči, MěÚ Chrudim,
- zážitkový pobyt pro žáky,
- programy se zaměřením na prevenci rizikového chování pro žáky (ZŠ, ZŠS, PŠ) – SVP Archa,
- programy se zaměřením na prevenci rizikového chování pro žáky (ZŠ, ZŠS, PŠ) – PPP Chrudim,
- sociometrická šetření (ZŠ, ZŠS, PŠ) – SPC Skuteč,
- sebezpoznávací a prožitkové hry (ZŠ, ZŠS, PŠ) – SPC Skuteč.

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Jsou sledovány i další rizikové chování - šikana, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření. V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence rizikového chování se uskutečňuje individuálním samostudiem z literatury a internetu, studiem speciální pedagogiky, využitím nabídky seminářů z MěÚ Chrudim k této problematice a též programové nabídky z Centra celoživotního vzdělávání Pardubice, NIDV, konzultacemi s různými spolupracovníky SPC, SVP.

Spolupráce s rodiči:

- informovanost a maximální možná spolupráce s Radou školy,
- návštěvami rodičů do vyučování (třídní učitelé),
- přátelskými konzultacemi –SPC,
- návštěvami celoškolských akcí (Vánoční výstava, společné výlety, účast v projektovém vyučování, tvořivé dílny pro rodiče s dětmi, apod.),
- aktivní řešení problémů.

Dále spolupracujeme:

- PPP Chrudim,
- Linka Důvěry,
- MěÚ Chrudim,
- SPC Skuteč,
- SVP Archa,
- Městská policie Skuteč,
- asistenti prevence kriminality,
- Státní policie Skuteč,
- Státní policie Chrudim,
- HZS Chrudim, složky IZS,
- OHS Chrudim,
- dětské lékaři a psychiatři,
- OU a PŠ Chroustovice.

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování na naší škole je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům, schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí, s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi, schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů, s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám, podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

Ve Skutči, 1. září 2017

Vypracovala: Bc. Lenka Márová

ředitelka školy: Mgr. Bc. Eva Rybenská

Přílohy MPP pro školní rok 2017-2018:

A) PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

**B) MOŽNÉ OBLASTI REALIZACE MPP, METODY A FORMY,
JAKÝMI MOHOU BÝT DÍLČÍ AKTIVITY MPP REALIZOVÁNY**

**C) CO DĚLAT, KDYŽ ... (RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ VE ŠKOLNÍM
PROSTŘEDÍ)**

**D) PREVENCE VZNIKU PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ U ŽÁKŮ
S PAS**

Speciální základní škola a praktická škola Skuteč

Rubešova 531, 539 73 Skuteč IČO: 72048905

tel: 469 350 116 web: www.spzs-skutec.cz

A) PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Program proti šikanování vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j.

22294/2013-1 a je součástí školního Minimálního preventivního programu.

Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu a ŠVP.

Cíl programu

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Škola se zaměří na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách i mezi žáky a učiteli, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne.

Odpovědnost za plnění programu

- na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- za realizaci a hodnocení je odpovědná ředitelka školy, Mgr. Eva Rybenská

Definice školního šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově, se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezdědka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině,
- je obvykle opakované, často dlouhodobé,
- jeho záměrem je oběti ohrožit, ponižit či zastrašit,

- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí.

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt,
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií).
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které žák nedovede uspokojivě vysvětlit.

Přímé znaky šikanování:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim dotýčný podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, „šťouchání“, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Rodiče žáků je třeba upozornit na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze spaní.
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Zdržuje se doma víc, než mělo ve zvyku.

Stádia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, sprádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

(zpracováno podle knihy Kolář, M. Bolest šikanování. Praha, Portál 2005)

Program proti šikanování

Cílem předkládaného postupu je poskytnout pedagogickým pracovníkům základní informace k prevenci a řešení specifického problému šikany.

Strategie školy při zjištění šikany

1. Jednotliví učitelé a další zaměstnanci školy jsou povinni vyrozumět o podezření, oznámení nebo zachycení šikany členy školního preventivního týmu s doporučením, že se nemají přímo podílet na dalších postupech.
2. Porada členů školního preventivního týmu (SOS tým) za účelem efektivního řešení daného problému.

Pravidla řešení šikany

Postup při vyšetřování šikany:

Postup vyšetřování v případě, že jde o počáteční stádia šikanování
– škola vyřeší situaci vlastními prostředky

a)

Pedagogický pracovník, který má podezření na šikanování, bude postupovat podle následujících pravidel:

1. Konfrontuje svá pozorování s dalšími kolegy.
2. Co nejdříve oznámí své podezření vedení školy, výchovnému poradci, ŠMP.
3. V soukromí vyslechne spolu s ŠMP více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontuje svědky mezi sebou.

Zaměří se hlavně na následující otázky:

- Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?
- Kdo je agresorem, kolik agresorů je? Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
- Co, kdy, kde, a jak dělali agresori obětem?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikana trvá?

4. Ve spolupráci se členové SOS týmu spojí s rodiči případné oběti, konzultují s nimi výskyt nepřímých znaků šikany. Požádá je o pomoc a spolupráci.
5. Vyslechne spolu se ŠMP, ev. VP oběť – citlivě, diskrétně, zaručí bezpečí a důvěrnost informací. Upozorní, že nebude problém řešit před celou třídou!
6. Zajistí ochranu oběti šikany.
7. Vyslechne se ŠMP, agresory, případně konfrontuje agresory mezi sebou. Snaží se najít nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
8. Požádá vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, TU, ŠMP), která na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku.
9. Seznámí rodiče agresora (pokud je nezletilý) se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci. Pokud odmítají, zváží oznámení na Policii ČR a orgánům sociálně právní ochrany dítěte. Pokud je agresor zletilý, jedná se pouze s ním.
10. Seznámí rodiče oběti (pokud jde o nezletilého žáka) se situací, domluví se na opatřeních k nápravě vzniklé situace.
11. Vysvětlí nebezpečí a důsledky šikany ve třídě, oznámí potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sleduje a konzultuje postup se ŠMP.

b)

V případě, že šikanování oznámí rodiče, pracuje TU nebo ŠMP obdobně podle výše uvedených pravidel.

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědná ředitelka školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, ŠMP, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora (je-li nezletilý).

Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Postup vyšetřování v případě, že jde o projev pokročilé a nestandardní šikany – škola požádá o pomoc odborníky zvenku.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR. Dále ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy s dalšími institucemi a orgány.

Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany

Výchovná opatření

- Doporučuje se dále pracovat s agresorem /jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí/. V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků- klinických psychoterapeutů nebo psychiatrů.
- Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). Další práce se třídou je v kompetenci TU nebo výchovného poradce.

Další výchovná opatření vychází z platného znění Školního řádu.

Odpovědnost školy

V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školského zákona v platném znění) má škola jednoznačnou odpovědnost za žáky, je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů):

- vydírání (§ 235),
- omezování osobní svobody (§ 213),
- útisku (§ 237),
- ublížení na zdraví (§ 221-224),
- loupeže (§ 234),
- násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a),
- poškození cizí věci (§ 257),

znásilnění (§ 241),
kuplířství (§ 204) apod.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřeřazení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Vymezení odpovědnosti:

Ředitelka školy, Mgr. Eva Rybenská:

- zajistí vzdělávání pracovníků v oblasti šikanování a prevence rizikového chování obecně
- zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování
- zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti násilného chování a prevence rizikového chování
- zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení

Zástupce ředitele školy, Mgr. Petr Vtípil:

- zajistí v souladu s pracovním řádem pedagogických pracovníků dohled nad žáky v době vyučování i při školních akcích
- spolupracuje s členy SOS týmu a TU při řešení krizových situací

❖ SOS tým

❖ Školní metodik prevence, Bc. Lenka Márová:

- koordinuje plán proti šikanování, práci SOS týmu
- spolupracuje s TU a vedením školy při řešení krizových situací
- spolupracuje s okresním metodikem, Policií ČR, OSPOD
- podílí se na prevenci rizikového chování
- vždy na začátku školního roku seznámí s Krizovým plánem proti šikaně žáky a jejich zákonné zástupce, všechny zaměstnance našeho školského zařízení.

❖ Výchovní poradce, Mgr. Jan Bejblík:

- vede třídní učitele ke zdokonalování cílené práce se třídou
- pomáhá TU k efektivnímu vedení třídnických hodin a vedení skupin s cílem, aby k šikanování docházelo pouze v míře, která je z pozice učitelů neovlivnitelná anebo téměř nedocházelo
- podílí se na prevenci rizikového chování

❖ Zástupce SPC, Mgr. Jaroslava Melezínková

- pracuje s obětmi šikany, s rodinami obětí a aktérů šikany
- práce s aktérem (agresorem) šikany
- práce se skupinou, ve které k šikaně docházelo
- metodické vedení jednotlivých členů týmu
- následná péče

Třídní učitelé:

- na začátku školního roku informují žáky i rodiče, na koho se obrátit při problémech - TU, ŠMP, výchovný poradce, vedení školy, linka důvěry (např. Linka bezpečí: 800 155 555 nebo 116 111 – bezplatně z celé ČR), pracovníci v PPP, orgány sociálně právní ochrany dítěte apod.
- prokazatelně seznámí na začátku roku žáky i rodiče s programem proti šikaně
- řeší okamžitě projevy sociálně patologického chování (ve spolupráci s výchovným poradcem a ŠMP, SPC)
- v průběhu školního roku na třídnických hodinách diskutují se žáky o slušném chování i pozitivních mezilidských vztazích

Všichni pedagogičtí pracovníci:

- rozvíjejí pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka
- vedou žáky k osvojení norem slušného chování
- řeší okamžitě projevy rizikového chování (ve spolupráci s výchovným poradcem, ŠMP a TU)
- jednájí se žáky jako s partnery
- udržují ovzduší důvěry mezi žáky a pedagogy
- v kritických situacích dají jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nesmí být lhostejní k projevům agresivity

Náprava patologického prostředí

Náprava šikanování probíhá koordinovaně pod záštitou školního preventivního týmu za spolupráce třídních učitelů, vedení školy, dalších pedagogických pracovníků, a to jak s rodinou oběti, tak s rodinou agresora.

Pro nápravu situace ve skupině pracuje SOS tým s celým třídním kolektivem, usiluje o vypořádání se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli.

Nadále budeme pracovat s obětí, agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby zprostředkujeme péči s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR a dalšími odborníky – klinickými psychology, psychoterapeuty nebo psychiatry.

Aktivity školy v prevenci proti šikaně

- podporujeme solidaritu a toleranci,
- rozvíjíme pozitivní mezilidské vztahy,
- rozvíjíme jejich vzájemný respekt,
- klademe důraz na dodržování zásad slušného chování,
- zvyšujeme na právní odpovědnost a povědomí jedince,
- uplatňujeme pomoc a spolupráci mezi žáky,
- vytváříme podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit.

Dne 1. září 2017

Vypracovaly: Bc. Lenka Márová, Mgr. Jaroslava Melezínková
ředitelka školy: Mgr. Bc. Eva Rybenská

Speciální základní škola a praktická škola Skuteč

Rubešova 531, 539 73 Skuteč IČO: 72048905

tel: 469 350 116 web: www.spzs-skutec.cz

B) Možné oblasti realizace MPP

Klíčové vzdělávací oblasti jsou

- Jazyk a jazyková komunikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a společnost
- Člověk a jeho svět
- Člověk a příroda
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce
- Odborné činnosti

Témata prevence rizikového chování jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- Český jazyk
- Informatika
- Prvouka
- Vlastivěda
- Přírodověda
- Přírodopis
- Chemie
- Občanská výchova
- Výchova ke zdraví
- Řečově komunikativní dovednosti
- Člověk a jeho svět
- Řečová výchova
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Praktické činnosti
- Tělesná výchova
- Rodinná výchova

Znalostní předpoklady žáků

V rámci změny legislativy dobíhá školní vzdělávací program pro základní školu praktickou. Znalostní předpoklady žáků jsou zaměřeny jen na druhý stupeň.

Znalosti žáků vycházejí z očekávaných výstupů jednotlivých předmětů.

6. – 9. ročník

- zvládá komunikaci v běžných každodenních situacích (učivo: Komunikace, Společenský styk)
- zaujme kritický postoj k manipulativní komunikaci v masmédiích (učivo: Komunikace, Media)
- dodržuje pravidla zacházení s výpočetní technikou, pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví (učivo: Pravidla pro bezpečné využívání internetu, Ochrana práv k duševnímu vlastnictví, copyright, informační etika)
- dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (učivo: Moje rodina – můj domov, Člověk mezi lidmi)
- rozlišuje a respektuje základní rozdíly mezi jednotlivci (učivo: Pravidla slušného chování, Pozdrav, prosba, žádost, omluva, poděkování, Člověk s postižením ve společnosti)
- zná základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy (učivo: Právo a spravedlnost, Demokratické principy, Listina základních práv a svobod)
- Práva dítěte)
- rozpozná ve svém okolí nevhodné chování a jednání vrstevníků a dospělých (učivo: Protiprávní jednání)
- reaguje vhodným způsobem na pokyny při mimořádných událostech (učivo: Mimořádné události)
- má základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků (učivo: Rodina, Funkce a struktura rodiny, Úplná a neúplná rodina, Náhradní rodinná péče)
- respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití (učivo: Naše škola, občanská společnost a škola, Život ve škole, práva a povinnosti žáků, společná pravidla a normy)
- kriticky přistupuje k projevům vandalismu (učivo: Kulturní památky)
- toleruje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti (učivo: lidské soužití)
- je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (učivo: Lidské soužití, Komunikace)
- uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a společenských norem (učivo: Člověk a svoboda, Pravidla slušného chování, Přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, Rovnoprávnost, Spolupráce lidí, dělba práce a činností)
- rozezná nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy (učivo: Volnočasové aktivity, Význam aktivního trávení volného času, Předcházení sociálně patologickým jevům, Sport, Kultura, Kulturní a sportovní možnosti v místním regionu)
- kriticky přistupuje k mediálním informacím (učivo: Média, Vliv médií na společnost, politický život a kulturu, Role médií v každodenním životě jednotlivce, Vztah mediálních sdělení a reality, Reklama)
- rozpozná hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům (učivo: Podobnost a odlišnost lidí, Charakterové vlastnosti, Projevy chování)

- má osvojeny nezbytné dovednosti potřebné k ochraně osob za mimořádných událostí, využívá v krizových situacích služeb pomáhajících organizací (učivo: Mimořádné a krizové situace, jejich řešení, pomáhající organizace)
- objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání (učivo: Hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana)
- má základní znalosti o podstatě a fungování demokratické společnosti (učivo: Stát, Demokracie, diktatura, anarchie – rozdíly)
- zná základní práva a povinnosti občanů
- uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání a ví o právech občanů ČR v rámci EU a způsobech jejich uplatňování (učivo: Lidská práva, Základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana, Poškození lidských práv, šikana, diskriminace, Právo v každodenním životě, Pojmy spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka, Význam a funkce právního řádu, Orgány právní ochrany občanů, soustava soudů, Důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající, Protiprávní jednání – druhy a postihy)
- dodržuje základní pravidla bezpečného chování při poznávání přírody (učivo: Ekologie, Příroda okolo nás, Poznávání přírody)
- zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka (učivo: Návykové látky, Ochrana člověka za mimořádných situací)
- respektuje rovnocennost všech lidí (učivo: Lidské rasy)
- zná zásady poskytování před lékařské první pomoci při poranění a rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby (učivo: Nemoci, úrazy, prevence, Příčiny, příznaky, Praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí, Závažná poranění a život ohrožující stavy)

Znalostní předpoklady žáků pro školní vzdělávací program ZŠ (je platný i pro žáky s IVP, které vycházejí z minimálních očekávaných výstupů)

Znalosti žáků vycházejí z očekávaných výstupů jednotlivých předmětů.

1. - 5.

- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace (učivo: Vyjadřování - komunikační žánry např.: pozdrav, oslovení)
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě (učivo: Komunikace)
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta, vede správně dialog (učivo: Mluvený projev - vyjadřování v běžných komunikačních situacích, Např.: omluva, prosba, vzkaz, zpráva, telefonický rozhovor, vypravování, dialog na základě obrazového materiálu, apod.)
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům (učivo: Spolužáci)

- rozliší základní členy rodiny, popíše a předvede jejich role, dále uvede příklady některých povolání a uvědomuje si jejich význam (učivo: Moje rodina, život v rodině, Práce dospělých)
- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle (učivo: Čistota, Režim dne, Hygienické návyky, Výživa, pitný režim)
- dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných a chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě uplatňuje základní pravidla účastníků silničního provozu (učivo: Osobní bezpečí, Obezřetnost v kontaktu s neznámými lidmi, Cesta do školy – základní pravidla silničního provozu)
- pečuje o čistotu a pořádek ve svém okolí, třídí odpad (učivo: Ohleduplné chování k přírodě – třídění odpadu)
- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině (učivo: Rodina)
- projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem ostatních lidí, jejich přednostem i nedostatkům (učivo: Chování lidí – základní pravidla slušného chování)
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí (učivo: Moje rodina, Vztahy mezi členy rodiny, Povinnosti členů rodiny)
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech (učivo: Situace hromadného ohrožení, evakuace)
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou a účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob (učivo: Péče o zdraví, zdravý životní styl)
- ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc (učivo: Základy první pomoci, důležitá telefonní čísla)
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek (učivo: Odmítání návykových látek)
- zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat (učivo: Rovnováha v přírodě, Ochrana životního prostředí, Živelné pohromy a ekologické katastrofy)
- uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku (učivo: Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy, Biologické a psychické změny v dospívání, Rodina a partnerství, Sexualita, pohlavně přenosné choroby)
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události (učivo: Osobní bezpečí, Krizové situace (šikana, týrání, sexuální zneužívání, apod.), služby odborné pomoci, Stres a jeho rizika, Mimořádné události)
- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) a rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci (učivo: Moje rodina – můj domov, Člověk mezi lidmi, Pravidla slušného chování, Pozdrav, prosba, žádost, omluva, poděkování, apod., Člověk s postižením ve společnosti)

- obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky, rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy (učivo: Právo a spravedlnost, Demokratické principy, Práva a povinnosti ve škole, Listina základních práv a svobod, Práva dítěte, Protiprávní jednání)
- zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek a poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města), (učivo: Kultura, Podoby a projevy kultury, kulturní instituce, Kulturní památky, české památky UNESCO, Masová kultura, Základní globální problémy)

6. - 9. ročník

- dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci (učivo: Jazykový projev, Komunikace)
- odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru, rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj (učivo: Komunikace, Jednoduché komunikační žánry)
- zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu (učivo: Diskuse)
- respektuje pravidla bezpečné práce s hardware i software a zná zásady prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým využíváním výpočetní techniky (učivo: Zásady bezpečnosti práce a prevence zdravotních rizik spojených s dlouhodobým využíváním výpočetní techniky)
- chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím (učivo: Ochrana dat před zneužitím)
- ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost (učivo: Druhy médií, jejich funkce a dopady na běžný život, Kritické vnímání mediálních sdělení, stavba mediálních sdělení)
- zná a respektuje základní práva a povinnosti žáků školy a chápe školu nejen jako instituci poskytující vzdělání ale i jako prostředí pro setkávání a navazování přátelských vztahů, uvědomuje si význam vzdělání pro praktický život (učivo: Naše škola, občanská společnost a škola, Život ve škole, Práva a povinnosti žáků, společná pravidla a normy, Škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, Spolužáci, vzájemné poznávání se ve skupině, Vklad vzdělání pro život)
- rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu (učivo: Pojem vlast a vlastenectví)
- zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení a uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích případně neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem (učivo: Vztahy mezi lidmi, Osobní a neosobní vztahy, Chování podporující dobré vztahy, empatie, respektování, podpora, pomoc, Postavení lidí ve společnosti, Přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi)

- objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám a rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti (učivo: Lidské soužití - Morálka, mravnost, svoboda – vzájemná souvislost, Rovnoprávnost mužů a žen, Lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, Pravidla slušného chování, Výhody spolupráce lidí, dělba práce a činností, Komunikace, Verbální a neverbální komunikace, jejich formy, Komunikace v různých situacích, Asertivní komunikace)
- kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí (učivo: Média, Druhy, Vliv médií na společnost, politický život a kulturu, Role médií v každodenním životě jednotlivce, Vztah mediálních sdělení a reality, Reklama)
- rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání a popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru (učivo: Vnitřní svět člověka-Vnímání, prožívání, Stereotypy v posuzování druhých lidí, Systém osobních hodnot, Kvality typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování, apod., Životní cíle a plány, Sebehodnocení, Adaptace na životní změny, řešení problémových situací, Motivace, vůle)
- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady (učivo: Majetek, vlastnictví, Formy vlastnictví)
- objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání (učivo: Hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana)
- dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi (učivo: Hospodaření s penězi, Rodinný rozpočet)

Znalostní předpoklady žáků pro školní vzdělávací program pro Základní školu speciální.

Znalosti žáků vycházejí z očekávaných výstupů jednotlivých předmětů.

1. – 3. ročník

- ovládat základní pravidla bezpečnosti při cestě do školy (učivo: Cesta do školy, bezpečná cesta do školy)
- znát rodinné příslušníky, rozlišovat jejich stáří (starý, mladý, starší, mladší) a blízké příbuzenské vztahy (učivo: Lidé kolem nás)
- Členové rodiny, příbuzenské vztahy, role členů v rodině, Sociální role ve škole)
- mít osvojené základy společenského chování – umět pozdravit, poprosit, poděkovat (učivo: Základní pravidla společenského chování)

- vědět, jak se chovat při setkání s neznámými lidmi (učivo: Osobní bezpečí, chování v krizových situacích) znát základní zásady pobytu v přírodě (učivo: Chování v přírodě)
- dodržovat zásady osobní hygieny a zvládat základní sebeobsluhu, dokázat upozornit na své zdravotní potíže (učivo: Člověk a zdraví, Základy hygieny)
- vědět o zásadách bezpečného chování při hrách, na výletech a při koupání (učivo: Nemoc, Zásady bezpečnosti)

4. – 6. ročník

- domluvit se v běžných situacích (učivo: Rozvoj komunikace jako prostředku orientace v sociálních situacích)
 - zvládat slovní formy společenského styku – pozdrav, prosba, poděkování (učivo: Alternativní a augmentativní způsoby komunikace)
 - znát nejbližší důležitá místa v okolí školy a bydliště (učivo: Cesta do školy)
 - dodržovat zásady bezpečnosti při hrách a respektovat pravidla pro soužití v rodině, ve škole, mezi kamarády (učivo: Bezpečnost při hrách, zásady)
 - projevovat toleranci k odlišnostem spolužáků (učivo: Lidé kolem nás, Příbuzenské a mezilidské vztahy, mezilidské vztahy ve škole)
 - rozpoznat ve svém okolí nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých (učivo: Chování ve společnosti)
 - vědět, kde hledat pomoc v případě ohrožení vlastní osoby (učivo: Chování v ohrožení, vyhledání pomoci v blízkém okolí)
 - reagovat na pokyny dospělých při mimořádných událostech (učivo: Chování při požáru, při vyhlášení poplachu, při dopravní nehodě důležitá telefonní čísla)
 - znát základní pravidla ochrany přírody a životního prostředí (učivo: Ekologie a ochrana přírody, chování v přírodě, péče o životní prostředí)
-
- uplatňovat hygienické návyky, sebeobslužné dovednosti a zásady zdravé výživy (učivo: Člověk a zdraví, Hygiena, zdravá výživa, pitný režim)
 - vědět, na koho se obrátit o pomoc (učivo: Zdraví, nemoc, úraz)
 - zvládnout ošetření drobného poranění (učivo: Drobná poranění)
 - uplatňovat základní pravidla silničního provozu pro chodce (učivo: Pravidla v silničním provozu zaměřená na chodce)
 - reagovat přiměřeně na pokyny dospělých při mimořádných událostech (učivo: Mimořádné události)

7. – 10. ročník

- dbát na kulturu mluveného projevu (učivo: Základní komunikační pravidla)
- komunikovat vhodně v běžných situacích a zvládat základní pravidla komunikace (učivo: Alternativní a augmentativní způsoby komunikace)
- Konverzační cvičení)
- mít základní informace o otázkách rodinného života (učivo: Rodina, Škola)

- respektovat pravidla společenského soužití (učivo: Základní pravidla společenského chování)
- uplatňovat vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích a znát hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi (učivo: Mezilidské vztahy ve společnosti)
- vědět o nebezpečí rasismu a projevech vandalismu (učivo: Mezilidské vztahy ve společnosti)
- tolerovat názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti lidmi (učivo: Mezilidská komunikace)

Znalostní předpoklady žáků pro školní vzdělávací program pro Praktickou dvouletou školu.

Znalosti žáků vycházejí z očekávaných výstupů jednotlivých předmětů.

1. – 2. ročník

- dodržovat pravidla bezpečné e-komunikace (učivo: Elektronická komunikace)
- dbát na ochranu osobních dat při práci na internetu (učivo: Internet – zdroj informací)
- respektovat mravní principy a pravidla společenského soužití (učivo: Člověk ve společnosti)
- uplatňovat vhodné způsoby společenského chování (učivo: Člověk ve společnosti)
- rozlišit nepřiměřené chování a porušování společenských norem (učivo: Člověk ve společnosti)
- být tolerantní k odlišnostem a zájmům minoritních skupin ve společnosti (učivo: Člověk ve společnosti)
- využívat v krizových situacích služeb pomáhajících institucí (učivo: Pomáhající organizace)
- rozeznat ohrožení sociálně patologickými jevy (učivo: protiprávní jednání, trestná činnost mládeže)
- objasnit, jak životní prostředí ovlivňuje zdraví lidí (učivo: Zdraví a jeho ochrana)
- respektovat přijatá pravidla soužití mezi vrstevníky a partnery (učivo: Vztahy mezi lidmi)
- znát rizika nesprávných životních návyků – nedostatek pohybu, špatné stravovací návyky, nedostatek odpočinku, jednostranná zátěž (učivo: Zdraví a jeho ochrana)
- znát, jak aktivně chránit své zdraví (učivo: Zdraví a jeho ochrana)
- znát projevy a příznaky běžných nemocí (učivo: Zdraví a jeho ochrana)
- osvojit si pojmy v oblasti sexuality (učivo: Vztahy mezi lidmi)
- přiměřeně reagovat v situacích osobního ohrožení i za mimořádných událostí (havárie, živelní pohromy, krizové situace); (učivo: Rizika ohrožující zdraví)
- vědět, na koho se obrátit v případě osobního ohrožení (učivo: Poradenské instituce – krizová centra, linky důvěry, odborní lékaři)

- rozpoznat nevhodné a rizikové chování (učivo: sexuální život, předčasný pohlavní styk a nebezpečí s ním spojená, antikoncepce, pohlavně přenosné choroby, sexuální)
- znát nebezpečí související s nebezpečnými návyky (učivo: úchytky, poruchy pohlavní identity)
znát důležitost prevence a dodržovat preventivní opatření (učivo: antikoncepce, pohlavně přenosné choroby)

Metody a formy, jakými mohou být dílčí aktivity MPP realizovány

Zaměření programu pro žáky:

Základní školy speciální

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc. - patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- nácvik řešení zátěžových situací
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Základní školy praktické

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti

- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Základní školy

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci ZŽS – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence
- experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování soc.-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod. Účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.
- vzájemné poznávání žáků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem, přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink obrany před manipulací, s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy a podobně)

Na základě ŠVP Speciální základní školy Skuteč,
vypracoval Mgr. Jan Bejblík
Dne 1. září 2017

ředitelka školy: Mgr. Bc. Eva Rybenská

C) CO DĚLAT, KDYŽ ... (rizikové chování ve školním prostředí)

- zpracováno dle **metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)**

Návykové látky (NL) - drogy, alkohol, tabák

Prevence:

1. Problematika NL je zařazena do výuky, pravidelně probíhají diskuse a besedy na toto téma.
2. Žákům je nabídnuta alternativa trávení volného času, apod.

Konzumace NL ve škole:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí pořádaných školou, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby. O události se sepíše stručný záznam. Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
2. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli žákovi nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví, zajistí škola nezbytnou pomoc a zavolá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.
3. O incidentu škola informuje zákonného zástupce. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyzve jeho zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl.
4. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
5. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
6. Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu. Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

Distribuce NL ve škole:

1. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, jedná se o podezření ze spáchání trestného činu. Škola proto vyrozumí Policii ČR, zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
2. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález NL ve škole:

1. NL (omamná, psychotropní) nalezena v prostorách školy:
 - 1.1. Pedagogický pracovník ihned uvědomí vedení školy (písemný zápis) a Policii ČR.

- 1.2. Za asistence další osoby vloží pracovník školy s použitím gumových rukavic látku do obálky, nadepíše datum, čas a místo nálezu. Uzavřenou obálku s přelepem opatřeným razítkem školy a podpisem uschová do školního trezoru. Zajištěná látka se následně předá Polici ČR.
2. NL (omamná, psychotropní) je zadržena u některého z žáků:
 - 2.1. Pracovník o nálezu ihned uvědomí vedení školy, Polici ČR a zákonného zástupce žáka.
 - 2.2. O nálezu je za přítomnosti ředitelky školy (popř. jejího zástupce) sepsán stručný záznam (datum, místo, čas nálezu, jméno žáka) spolu s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena. Zápis tento žák podepíše. V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu.
 - 2.3. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři.
3. Důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe:
 - 3.1. Pracovník bezodkladně vyrozumí Policii ČR, s ní zkonzultuje s ní další postup, a informuje zákonného zástupce žáka.
 - 3.2. Žáka je nutné do příjezdu Policie ČR izolovat od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem.

Netolismus (závislost na virtuálních drogách)

1. Kvalifikované pozorování pedagoga může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učitel napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku.
2. Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací, které mu jeho rizikové chování přináší. Nutná je vždy spolupráce s kolegy, vedením a především zákonnými zástupci žáka.

Rizikové chování v dopravě

1. Škola se věnuje prevenci v rámci výuky - dopravní výchova je součástí předmětů ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví.
2. V oblasti rizikového chování v kontextu dopravy komunikuje pedagogický pracovník s rodiči dítěte a domlouvá případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte v dopravním systému (ideálně dle informací od rodičů, v jakých dopravních situacích se jejich dítě pohybuje).

Vandalismus

1. Podmínky zacházení se školním majetkem jsou součástí školního řádu.
2. Jakmile dojde k úmyslnému poškození majetku školy, popř. spolužáků, je pracovník školy povinen informovat vedení školy. O způsobené škodě se provede zápis.
3. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák (žákyně), preferuje škola tento způsob náhrady škody.
4. Jestliže žák (žákyně), který škodu způsobil, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumí pracovník školy o tomto chování zákonného zástupce a dohodne s nimi způsob náhrady škody.
5. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumí škola Policii ČR a oznámí podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
6. Případy, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola situaci na OSPOD.

Krádeže

1. Dojde-li ke krádeži, je nutné informovat vedení školy.
2. O krádeži a jejím šetření je nutné sepsat zápis.
3. Při odhalení krádeže se škola zabývá příčinami -některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach); někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče. Žákovi, který se dopustí krádeže na školní půdě, je umožněno pohovořit si o svém jednání s ředitelkou školy.
4. Po zjištění příčiny krádeže vyrozumí škola zákonného zástupce poškozeného žáka i zákonného zástupce žáka, který se krádeže dopustil.
5. V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se nápravy, je nutné vše ohlásit Policii ČR. Vše se hlásí také tehdy, jestliže o to žádá poškozený (poškozená) nebo jejich zákonní zástupci.
6. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola situaci na OSPOD.

Záškoláctví

1. Absenci žáků ve škole evidují třídní učitelé. Pokud je doklad potvrzující důvod nepřítomnosti žáka nevěrohodný, může se ředitel školy obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka s žádostí o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán.
2. Absenci žáka omlouvá pedagog, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce, vždy v souladu s pravidly školy o omlouvání absence.
3. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje.
4. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.
5. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.
6. Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření, o nich pojednává § 31 školského zákona. Výchovným opatřením v systému základního vzdělávání je speciálně věnována Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 17. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.) Třídní učitel oznamuje uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Uložení napomenutí nebo důtky a

jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů).

7. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.
8. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin je nutné si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.
9. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, je snahou školy navodit změnu, naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
10. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a má-li pedagog podezření na hrozbu závislostí, je doporučeno spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry.
11. Pedagog by se měl snažit v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.

Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

1. Zprostředkování demokratických hodnot, principů lidských práv a tolerance i upozorňování na negativa extrémistických postojů probíhá ve výuce mnoha předmětů po celou dobu školní docházky.
2. Pedagog musí okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených uvedených postojů pedagog informuje zákonné zástupce a nabídne jim spolupráci.
4. Zákonné zástupce je nutné vyrozumět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem.
5. V případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů, apod.) a na takto motivované formy násilí informuje škola Policii ČR.

Homofobie

1. V případě, kdy je zřejmé, že jsou ve skupině žáci, jejichž sexuální orientace je minoritní či je považována za diskutabilní, nebo že se v kolektivu vyskytují jedinci, kteří rádi prezentují svoje postoje nepřátelské lidem s menšinovou sexuální orientací, je nutné situaci sledovat a v případě potřeby se spojit s příslušnými odborníky.
2. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive s homofobní šikanou, je jistě možné se studujícím promluvit, avšak eventuální řešení intrapsychických problémů či problémů ve vztazích s rodinou je vhodné přenechat spíše na odbornících. V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči.

Příslušnost k subkulturám

1. Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamena, nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování.
2. Pedagog by se měl snažit o dané subkultuře něco dovědět – pomůže mu to v komunikaci s daným jedincem.
3. Pedagog by se měl snažit akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňovat jej, nekomentovat to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné. Je-li to nutné, měl by pedagog kritizovat chování, nikoliv subkulturu.

Nová náboženská hnutí

1. Pedagog by se měl snažit vždy poskytovat co nejobektivnější informace, nevnučovat „správný“ pohled na věc a nechat zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi.
2. Má-li pedagog podezření, že se v okolí objevil problém z této oblasti, měl by se vždy nejprve snažit získat co nejvíce informací a poté svou situaci konzultovat s vedením školy a s odborníky.
3. Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství.

Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)

1. Pedagog předchází šikaně pro fyzický vzhled a výkon, upozorňuje na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě.
2. Pedagog zprostředkovává dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte a může doporučit, popř. zprostředkovat, kontakt s psychologem nebo lékařem.
3. V případě, že dítě výrazněji hubne, či bylo opakovaně přistiženo, že zvrací, sebepoškozuje se, informuje pedagog zákonné zástupce, popř. pediatra.

Sebepoškozování

1. Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna. Závažnost poškození může sahát od povrchových ran až po poranění vedoucí k trvalému znetvoření.
2. Pedagog by měl být vnímavý vůči projevům možného sebepoškozování – tj. nevysvětlené popáleniny, řezné rány, jizvy a jiné shluky stop na kůži; ročnímu období nepřiměřené oblečení (dlouhé rukávy a dlouhé kalhoty v létě), potítka a jiné krytí zápěstí; vyhýbání se aktivitám, které vyžadují odhalení těla (plavání, tělocvična); netypické osobní věci (žiletka a jiné pomůcky použitelné k řezání či úderům)
3. V případě zjištění známek sebepoškozování je nutná spolupráce školy s rodinou a motivace dítěte i zákonných zástupců k návštěvě specialisty - krizové centrum, psychologická, či psychiatrická ambulance.
4. V případě aktuálního rizika závažného sebepoškození je možné odeslat dítě, eventuelně i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení.
5. Samotné sebepoškozování není trestný čin, ale navádění/nucení k sebepoškozování, sebevraždě nebo příčiny vyvolávající SP, jako je třeba sexuální zneužívání, týrání apod., jsou trestné činy, na něž se vztahuje oznamovací povinnost.

Rizikové sexuální chování

1. Kapitoly týkající se sexuální výchovy jsou zařazeny úměrně věku dítěte do školního vzdělávacího programu.
2. Pokud si učitel všimne v chování dítěte čehokoliv, co mu přijde nápadné, zvláštní a vyvolává to v něm oprávněné obavy, popř. si s tím neví rady, chybějí mu informace a podobně, je namístě poradit se s odborníkem (pediatr, sexuolog, gynekolog, androlog či urolog).

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte – CAN

1. Pozoruje-li učitel signály ukazující na možné týrání (změny v chování, poruchy v pravidelných návycích, apatie, stranění se spolužáků, fyzické změny, modřiny, apod.) měl by se nejprve pokusit navázat s žákem osobní kontakt.
2. Pokud se nedaří navázat komunikaci s žákem, je možné doporučit žákovi, aby se obrátil na Linku bezpečí.
3. Škola by si měla pozvat zákonné zástupce žáka (ne v případě sexuálního zneužívání v rodině). V první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Učitel může také z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází.
4. Při jakémkoliv podezření na týrání, či zanedbávání je nutné vše oznámit ředitelce školy a kontaktovat OSPOD a Policii ČR.

Šikana

Viz: Minimální preventivní program pro školní rok 2015/2016 - příloha A) Program proti šikanování 2015/2016.

Kyberšikana

1. Zjistí-li pracovník školy kyberšikanu, oznámí vše vedení školy.
2. Vedení školy zajistí odbornou pomoc (IT expert, PPP, policie,...). Na základě jejího doporučení zajistí pedagogický pracovník v rámci svých možností ochranu oběti.
3. Další postup je stejný jako u „klasické“ šikany.

Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí

1. Oblast rizikového chování a prevence před jeho vznikem je v rámci školské legislativy vnímána v kontextu bezpečnosti a ochrany zdraví. Zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví (BOZP) při vzdělávání ve škole je nedílnou součástí školního vzdělávacího programu a školního řádu.
2. Pracovníci školy vědí, jaká je jejich odpovědnost ve včasné identifikaci hrozící krizové situace, jaké mohou pozorovat příznaky, jak je mohou zjišťovat, a co v případě jejich identifikace mají dělat.
3. Žáci a rodiče jsou vedeni k postupům oznamování podezření na hrozící rizikovou situaci ve škole.
4. Škola by měla identifikovat žáky, kteří spadají do rizikové skupiny s násilnickými sklony. Zvažovat by se měly zejména následující faktory, které mohou posilovat násilné chování:
 - fascinace mediálním násilím, zbraněmi a výbušninami,
 - snížená schopnost lítosti,
 - hrubé chování k ostatním lidem i zvířatům,

- nedostatek pozitivních vztahů k dospělým a ke škole,
 - onemocnění spojená s možnými ataky násilného a nekontrolovaného jednání.
5. S podobnými faktory je třeba počítat u všech dospělých osob z prostředí školy, i těch, které přicházejí z vnějšího prostředí, a současně je třeba zvažovat faktory spojené s radikálním chováním a extremismem.
 6. Žáci a zaměstnanci jsou (úměrně věku) informováni o tom, jak se chovat v případě nečekaných krizových situací, případně při podezření na hrozící krizovou situaci, na koho se obrátit, kde je možnost úniku a případné ochrany před útočníkem/ky.

Organizační informace pro případ ohrožení – krizový plán

1. V žákovských knížkách mají žáci uvedeny kontakty na ředitelku školy, třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence i e-mailovou schránku důvěry.
2. Telefonní kontakty na všechny pracovníky školy jsou k dispozici u ředitelky školy.
3. Kontaktní informace na rodinné příslušníky žáků ve třídě eviduje třídní učitel daného ročníku. U ředitelky školy jsou uvedeny kontakty na rodinné příslušníky všech žáků a zaměstnanců školy.
4. Po zajištění bezpečnosti žáků jsou rodiče o nastalé situaci vyrozuměni telefonicky.
5. Ve sborovně školy je zpřístupněn školní mobilní telefon, kterým lze přivolat odbornou pomoc. V případě, že výuka probíhá mimo školní budovu, má pověřený vyučující povinnost mít u sebe mobilní telefon.
6. Přerušení (popř. zrušení) výuky v případě potřeby vyhláší ředitelka školy prostřednictvím mobilního telefonu nebo ústním oznámením pověřeného pracovníka. Pokud je ředitelka nepřítomna, připadá tato povinnost zástupci ředitelky, popř. pověřené osobě.
7. Vyžaduje-li situace varování a informování jednotlivých zaměstnanců, děje se tak mobilními telefony nebo ústním oznámením pověřeného pracovníka.
8. „Společné místo setkání“ pro učitelský sbor, žáky, rodiče je prostor před školní budovou, evakuační plán pro přesun větších skupin lidí na toto místo je uložen u ředitelky školy. Žáci i pracovníci školy jsou s ním seznámeni.
9. Odborníky na danou krizovou situaci (hasiči, lékař, Policie ČR, apod.) volá ihned, pokud to je možné, pracovník školy, který byl u vzniku krizové situace nejdříve. Není-li to možné, informuje odborníky ředitelka školy.
10. Zaměstnanci, kteří mají výcvik v poskytování první pomoci: Romana Bartošová, Mgr. Aleš Marboe.
11. V případě řešení krizových situací, při kterých nejsou žáci (zaměstnanci) v přímém ohrožení života, informuje zaměstnanec nejprve ředitelku školy, poté celou situaci společně konzultují s výchovným poradcem (Mgr. Jan Bejblík) a metodikem prevence (Lenka Márová).
12. Pracovník určený ředitelkou školy zajistí snadný vstup odborníka na místo krize (např. čeká u vchodových dveří do školy, apod.).
13. Pokud je nutné poskytnout informace médiím, činí tak ředitelka školy, popř. jím pověřený pracovník.
14. Zaměstnancům, žákům, jejich zákonným zástupcům je po odeznění krizové situace nabídnuta následná péče, která spočívá zejména v předání kontaktů na příslušné odborníky (psycholog, subjekty poskytující krizovou intervenci, preventivní programy, apod.).
15. Po vyřešení krizové situace následuje vyhodnocení bezpečnostního a krizového plánu a jeho aktualizace na základě zkušenosti.

Dne 1. září 2017

ředitelka školy: Mgr. Bc. Eva Rybenská

Speciální základní škola a praktická škola Skuteč

Rubešova 531, 539 73 Skuteč IČO: 72048905

tel: 469 350 116 web: www.spzs-skutec.cz

D) Prevence vzniku problémových situací u žáků s PAS

- zpracováno dle **metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 5217/2017-1)**

PAS, tedy **PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA**, je jednou z nejzávažnějších poruch mentálního vývoje člověka. Jedná se o **pervazivní vývojovou poruchu** některých mozkových funkcí. Porucha vzniká na neurobiologickém podkladě. Důsledkem poruchy je, že osoba s PAS dobře nerozumí tomu, co slyší, vidí a prožívá. Duševní vývoj je díky tomu narušen především v oblasti **komunikace, sociální interakce a představitosti**. PAS doprovází **specifické vzorce chování**.

Rozlišujeme:

- F84.0 Dětský autismus
- F84.1 Atypický autismus
- F84. 2 Rettův syndrom
- F84. 3 Jiná dětská desintegrační porucha
- F84. 4 Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby
- F84. 5 Aspergerův syndrom
- F84. 8 Jiné pervazivní vývojové poruchy
- F84. 9 Pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. I v případě nejlehčích forem postižení zhoršují sociabilitu a ztěžují zařazení jedince do společnosti. Děti, žáky a studenty s PAS považujeme ve školské praxi za žáky s různou mírou speciálních vzdělávacích potřeb. Chování a jednání žáků s PAS ovlivňuje především odlišné vnímání, porozumění a sociální komunikaci. Chování a projevy jsou u každého žáka s PAS značně různorodé.

Intervenční programy

Intervence u žáků s PAS v naší škole probíhají ve třech hlavních liniích, které se navzájem prolínají a ovlivňují.

1) ADAPTIVNÍ INTERVENCE

Neřeší jen konkrétní problém, ale u každého dítěte s PAS je věnována pozornost nácvikům komunikace, sociálních, volnočasových, percepčních, vizuomotorických, sebeobslužných a pracovních dovedností.

Dodržujeme následující zásady:

- s žákem se seznámíme dříve, než začne navštěvovat naši třídu (dobré pro přípravu prostředí a podmínek),
- spolupracujeme se školským poradenským zařízením – diagnostika, metodické vedení, přiblížení speciálních vzdělávacích potřeb daného žáka, podpůrná opatření,
- volíme vhodný způsob komunikace s žákem,
- volíme vhodný pracovní program – TEACH program, KBT, ...
- strukturalizace a vizualizace prostředí je nastavena již první den školního roku,
- při vedení žáka k vytvoření vztahu k učení úkoly přidáváme od minimálního množství, jaké daný den dokáže zvládnout až k optimálnímu množství – vždy dbáme na to, aby byl dané množství schopen zvládnout, a zároveň vždy vedeme žáka k tomu, aby dané úkoly splnil,
- při vedení žáka jsme trpěliví, ale důslední,
- respektujeme individualitu žáka a jeho zvláštnosti v projevu chování a vnímání, protože dítě s PAS jedná odlišným způsobem, než ostatní žáci,
- u žáků s PAS je zvláště důležité, aby naše mimika vždy odpovídala našemu sdělení,
- nikdy na žáka s PAS nezvyšujeme hlas, protože tím by došlo ke „komunikačnímu patu“,
- vhodně pracujeme s kolektivem třídy žáka s PAS.

Zvláštní zřetel věnujeme spolupráci s rodinou:

Spolupráce s rodinou je vždy otázkou získání důvěry ve školu ze strany rodiny. Rodič je klientem naší školy, je zodpovědný za své dítě, nejlépe jej zná, proto má také rozhodující slovo při vzdělávání dítěte. Naší prioritou je umožnit dětem s PAS maximální rozvoj jejich schopností a dovedností. Jsme přesvědčeni o tom, že výuka má být startovní čarou k získání tolerance k novému kolektivu, k navazování mezilidských vztahů, k osvojování správných pracovních návyků a dovedností, k větší představě a porozumění situacím, se kterými se naše děti a žáci každý den setkávají.

2) PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Základním krokem prevence je nutnost přizpůsobit prostředí žákovi tak, aby vyhovovalo jeho kognitivnímu stylu. Cílem je dovést žáka k přijímání a zpracování nových informací a snižování pravděpodobnosti problémového chování.

Dodržujeme následující zásady:

- jednáme předvídatelně, plánujeme, žáka s PAS nevystavujeme nečekaným situacím,
- ptáme se jasně,
- dáváme najevo pochopení,
- omezujeme smyslové podněty, které jsou pro žáka s PAS nelibé,
- respektujeme, že žák s PAS myslí v konkrétních pojmech a naše pokyny chápe doslovně, proto správně formulujeme naše pokyny,
- naše komunikace je pro žáka s PAS čitelná – jednoduchá jasná sdělení, přiměřený tón hlasu, odpovídající mimika,
- využíváme vizualizaci a strukturalizaci,
- využíváme vhodnou motivaci a odměnu,
- věnujeme dostatek času osvojování sociálně komunikačních pravidel,
- věnujeme dostatek času a vyšší míru pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek,
- žákovi s PAS dáváme možnost odpočinku a relaxace,
- jsme trpěliví, empatičtí, důslední,
- víme, co žáka s PAS vede k afektu, proto mu podmínky práce „šijeme na míru“ – individuální přístup je na prvním místě,
- vedeme žáka s PAS k důvěře v nás – jsme tu, abychom mu pomohli, když cítí, že situace, ve které se nachází, je pro něj nekomfortní,
- spolupracujeme s rodinou žáka s PAS, podporujeme jejich účast, respektujeme jejich úlohu, jsme partnery ve výchově a vzdělávání.

3) NÁSLEDNÁ INTERVENCE

Důležitá je při a po výskytu problémového chování a používá se vždy ve spojení s preventivní a adaptivní intervencí. Cílem je odstranění agresivity, sebepoškozování, senzomotorické hypersenzitivity, afektivních záchvatů, či extrémního odmítání sociálního kontaktu.

Agresivní chování u dětí s PAS vzniká nejčastěji jako odpověď na nějaký nepříjemný podnět, jako výraz úzkosti nebo jako důsledek frustrace z nemožnosti komunikovat s okolím. Dítě s PAS se také někdy dožaduje metodou agrese dosažení svého cíle. Bývá velmi složité zjistit, proč se dítě chová agresivně. Ve škole volíme tzv. behaviorální terapii. Ta vychází z předpokladu, že „lidské chování není náhodným řetězcem událostí, které by na sebe ničím nenavazovaly. Problémová i neproblémová chování se nevyskytují náhodně. Behaviorální terapie vychází z teorie učení a předpokládá, že určité chování je spouštěno faktory, které mu předcházejí a udržováno faktory, které po něm následují. Vlastní terapie problémového chování spočívá ve změně patřičných spouštěčů tak, aby se problémové chování nemohlo vyskytnout a změně následků tak, aby problémové chování přestalo být funkční“.

Pokud dojde u žáka s PAS k afektu, dodržujeme následující zásady:

- je-li to možné, odstraníme „spouštěč“, nebo žáka odvedeme mimo dosah „spouštěče“,
- žáka s PAS uklidníme způsobem, který jsme vysledovali, že mu vyhovuje (klidný tón řeči, oblíbený předmět, odpočinek v relaxační místnosti,...),
- žáka s PAS odvedeme do relaxační místnosti, spolužáky tak nevystavujeme stresové situaci, kterou představuje afekt u spolužáka,
- snažíme se u žáka s PAS odvést pozornost nabídnutím zástupné činnosti,
- pokud u žáka s PAS dojde k agresi v takové míře, že dojde k sebepoškozování či ubližování druhé osobě, již už nelze zabránit výše uvedenými způsoby, škola přivolá zdravotní pomoc – linka 155,
- při nevhodném autostimulačním chování žáka s PAS použijeme metodu přerušování chování, jež slouží k zastavení sebestimulačních praktik už v samém začátku. Sebestimulační chování jsou „různé opakující se motorické manýry jako grimasování, třepetání a mávání rukama, pozorování rukou, kolébání, pohupování, otáčení tělem, chůze po špičkách, verbální projevy a podobně. Provádí-li dítě tyto činnosti opakovaně, přináší mu uspokojivé smyslové podněty“. Pokud chceme přerušit takové chování, většinou stačí jemný, co nejméně agresivní dotek. Například bude-li dítě poklepávat rukama, položíme své ruce jemně na jeho. Abychom po přerušování nevhodného chování zabránili okamžitému návratu sebestimulačního nebo jiného problémového chování, musíme nevhodné chování nahradit chováním vhodným. Tuto metodu bychom měli kombinovat s metodou přesměrování pozornosti.
- při přesměrování pozornosti zadáme dítěti takový úkol, kde se nevhodné chování nevyskytuje. Nejlépe se osvědčuje, jestliže nová vybraná aktivita vylučuje problémové chování, kterého se chceme zbavit. Jestliže dítě plácá rukama, měli bychom jeho ruce zaměstnat jinak,
- smyslová extinkce - tuto metodu využíváme v těch případech, kdy chceme snížit či vyloučit úplně smyslovou stimulaci, kterou přináší určité chování. Používá se také pokud chceme dítě ochránit před sebezraňováním. Tahá-li se dítě za uši a nebyla zjištěna ušní infekce, zkusíme např. dát dítěti na uši sluchátka s hudbou. Má-li dítě rádo hudbu, mohla by mu sluchátka poskytnout vhodnější a bezpečnější zážitek,
- pokud chceme zmírnit nežádoucí projevy chování, které žák s PAS používá k vynucování si něčeho, používáme metodu vyhasínání. To znamená, že určité chování ignorujeme. Nijak neposilujeme u dítěte chování, které je problémové. Ignorování chování, ale neznamená, že budeme dítě ignorovat úplně, snažíme se ignorovat jen určité chování.

Každý žák s PAS má vypracován vlastní krizový plán, který je součástí jeho IVP. Daný krizový plán obsahuje postupy, které přesně řeší individuální krizové situace, jež mohou nastat. Postupy jsou závazné pro všechny pracovníky školy, určují konkrétní kompetence a odpovědnost jednotlivých zaměstnanců. Obsahuje popis jednotlivých kroků při vzniku nevhodného chování, problémového chování či problémové situace.

Dne 1. září 2017

ředitelka školy: Mgr. Bc. Eva Rybenská